

Ochrana přírody

KULÉROVÁ PŘÍLOHA ročník 80 číslo 5 2025

ZPRÁVY / AKTUALITY / OZNÁMENÍ

Jak jsme s obcemi a hospodáři společně vysadili alej k připomenutí 70 let CHKO Český ráj

Symbolických sedmdesát stromů obnovené ovocné aleje pod zámek Humprecht připomíná kulaté výročí od vyhlášení chráněné krajinné oblasti Český ráj v roce 1955. Stromořadí vysadili ti, kteří v Českém ráji žijí a hospodaří.

V polích mezi Osekem a Vescem u Sobotky na Jičínsku se v poslední říjnový pátek sešla více než stovka lidí. Byli mezi nimi zástupci obcí v naší nejstarší CHKO a hospodáři – pěstitelé, chovatelé, pastevci, sadaři, vinaři, lesníci, vodohospodáři, rybníkáři, mlynářka i těžaři. Sešli se, aby dali vzniknout aleji jako připomínce česko-rakéjského výročí.

Všemu předcházela důkladná příprava. Pro obnovu jsme vybrali cestu patřící městu Sobotka, tu doprovázela torza ovocných stromů a mnohde neprostupné trnky, šípky a mirabelky. A tak ještě v předjaří došlo ke kácení, vyřezávání a frézování. Ne však úplně všeho. Některé ze starých jabloní a třešní, které před sebou mohou mít ještě roky života, zůstaly a čeká je ošetření. I některé z keřů podél cesty zůstaly. Samotné přípravy pro výsadby se ujal Jan Kopecký, zahradník ze Ktové. V předvečer sázení tak byly vyhloubeny jámy, připraveny kůly s číslovanými visačkami, kdo a jaký strom kde zasadí. Za rozběsku jsme započali s rozmísťováním hrušní a třešní ke kůlům, aby za pár hodin vše mohlo hladce proběhnout.

Základna sázení vznikla nad Osekem na Horkách, na nejvyšším místě, zhruba v polovině cesty a s nádherným výhledem k Humprechtu. Sem se před jedenáctou dopolední začali sjíždět první hosté. Každý dostal číslovaný kelímeček

Hrušeň s uloženými časovými schránkami sázeli společně (s lopatami zleva) Lubor Jenček, Dagmar Faměrová a Tomáš Czernin, sekundoval jim (strom držící) Lukáš Bílek. Foto Marta Doležalová

(s TerraCottemem pro dobré zakořenění) a měl tak jasnou pozici svého stromu v aleji, k tomu pár prezentů jako upomínku. Nejdůležitější bylo ale předat artefakt, který se uloží do společné časové schránky. A tak se na stole začaly vršit dokumenty, písemnosti i různé drobnosti. Mezi nimi byly obecní zpravodaje, odznáčky, pohlednice, elektronická data, pískovec z Prachovských skal, písek z hrdoňovické pískovny, zámecký klíč, kořalka, tříška ze Semtinské lípy, žaludy, odznaky, pamětní mince nebo i mapa s variantami silnice I/35. Zájem o uložení vzkazu pro budoucí generace byl takový, že jedna bandaska na mléko jako časová schránka nestačila. Předpoklad, že tato úvodní „administrativní“ fáze bude dlouhá, se naplnil. Proto přišla na řadu Lucie Doušová s harmonikou, aby chvíle čekání vyplnila a zahrála.

Po zahájení a přivítání všech se ujal ukázky sázení zahradník Kopecký, kterému zdatně s rýčem sekundoval ředitel AOPK ČR František Pelc.

Na hrušni tatarce předvedli ostatním, jak zasadit dalších 69 stromů. Pak přišlo na řadu uložení (teď již dvou) časových schránek – bandasek pod druhou z tatek. A protože alej prochází pod Humprecht, sázeli tuto hrušeň kastelánka Humprechtu Dagmar Faměrová spolu s potomkem Humprechta Jana Czernina – zakladatele zámku – senátorem Tomášem Czerninem a Luborem Jenčkem, starostou Sobotky, které Humprecht patří. Mezitím se už každý vydal ke svému stromu a harmonikářka je doprovázela svým hraním. Za necelou hodinku bylo zasazeno a všichni se přesunuli pod Humprecht. Pod barvícími se korunami lesoparku čekalo pohoštění. Ještě před tím z ochozu zámku zazněly písně Znáš já jeden krásný zámek a Kde domov můj v podání Veroniky Vildman a na zámeckých schodech se odehrálo přivítání trojicí Bílek – Czernin – Jenček. Okolo zámku byla ke zhlédnutí výstava „Dať se nám chránit ráj?“, která tu zakončila letošní putování po Českém ráji. Na celé odpoledne se otevřel zámek se speciální

prohlídkou. A tak si každý mohl vybrat mezi zámeckými pokoji, ochozem, vrcholem věže a výstavou, v podzámčí řízkem či škvarkami, pivem z Rokytnan nebo horkým moštem Filipa Marka z Mokrého.

Myšlenka symbolické aleje jako připomínky výročí nejstarší CHKO byla vlastně logickým vyústěním práce turnovské správy v posledních letech. Od roku 2019 jsme podpořili vznik 47 stromořadí, ve kterých roste 2 200 stromů, a spolu s nimi vzniklo 12 travnatých cest. Byla to ale stromořadí sázená buď „dodavatelsky“, nebo jednotlivými obcemi. Myšlenka, že bychom alej měli vysadit společně se všemi místními, vytanula jaksí přirozeně bez dlouhých diskusí. Jak lépe připomenout sedmdesátiny? Připomenout je činem, který přetrvává několik generací a na kterém se budou podílet obyvatelé, potažmo jejich zástupci a ještě někdo. V CHKO leží 41 obcí, to je 41 stromů. Jeden strom náš „agenturní“, a koho požádat o vysazení zbylých osmadvaceti, abychom měli symbolických 70? Nakonec jsme zvolili ty, kteří krajinu Českého ráje svou prací utvářejí – hospodáře. A protože nebylo možné vybrat každého, vybírali jsme tak, aby z každého koutu CHKO byl zastoupený někdo, aby mezi nimi byli jak velké podniky, rodinná hospodářství, tak i ti drobní hospodáři s pár hektary. Požádali jsme o pomoc Sobotku a setkali se s obrovskou vstřícností. Patří jí dík za poskytnutí Humprechtu a pomoc s přípravou i pohoštěním.

Pokusit se zapojit takové spektrum sázejících ze 142 kilometrů čtverečných CHKO byla výzva. Výzva i pro mě osobně, neboť jsem se do Českého ráje pracovníčně vrátil po devatenácti letech právě na počátku letošního roku. Samosprávy se za tu dobu zcela proměnily, a tak se sedmdesátiny staly příležitostí poznat je i hospodáře. Možnost, jak být úspěšný v pozvání 69 sazečů, byla jediná – osobně se s nimi potkat, vysvětlit jim, oč běží, a získat je. A tak nezbývalo než navštívit 41 obcí a 28 hospodářů. Podařilo se, omluvila se jedna obec, druhá na to zapoměla, třetí nedorazila a ostatních osmatřicet spolu s hospodáři připravili nádherou kulisu ke stému výročí. Pokud si totiž za 30 let naši následovníci připomenou století trvání CHKO Český ráj na Humprechtu, a nejlépe v květnový podvečer, naskytne se jim z ochozu zámku úchvatný pohled na rozkvetlou alej v paprscích zapadajícího slunce. Díky za to. ■

Lukáš Bílek

Slavnostní zasazení stromu na počest laureáta Ceny Ivana Dejmalá, kterou získal Svatomír Mičoch (první zleva). Foto Jakub Trsek

TISKOVÁ ZPRÁVA

Cenu Ivana Dejmalá převzal ekolog a právník Svatomír Mičoch

Nadace Ivana Dejmalá pro ochranu přírody udělila letošní Cenu Ivana Dejmalá za mimořádný počin při ochraně přírody ekologovi a právníkovi Svatomíru Mičochovi. Ocenění získal za zásadní podíl na přípravě a prosazení porevolučního zákona o ochraně přírody a krajiny, který od roku 1992 tvoří základní pilíř české legislativy na ochranu přírodního dědictví. Slavnostní předání ceny se uskutečnilo v sobotu 18. října 2025 za účasti zhruba čtyř desítek hostů.

Program slavnosti zahájil Ivan Plicka, který připomněl význam osobnosti Ivana Dejmalá a hodnoty, na něž Cena Ivana Dejmalá navazuje. Kateřina Dejmalová zdůraznila, že laureát je nejen odborníkem, ale i člověkem s hlubokým morálním přesvědčením o odpovědnosti vůči krajině. Hlavní laudatio přednesl František Pelc, předseda správní rady pořádající nadace, který ocenil Mičochovu klíčovou roli při formování moderní české ochrany přírody po roce 1989 a jeho schopnost spojovat právní odbornost s citlivostí k přírodě a krajině.

„Zákon o ochraně přírody a krajiny, který vznikl krátce po listopadu 1989, byl jedním z nejprogresivnějších ekologických zákonů v Evropě. Dodnes nese stopy tehdejšího nadšení a morální síly, s níž lidé jako Svatomír Mičoch vnímali odpovědnost za nově nabytou svobodu. I díky němu má Česká republika dodnes pevný právní rámec ochrany přírody. Je dobře, že si takového člověka můžeme připomenout i osobním poděkováním,“ uvedl ve svém projevu František Pelc.

Po předání ceny laureát zasadil strom, který bude připomínat tuto událost a bude označen kamenem s nápisem o udělení Ceny Ivana Dejmalá Svatomíru Mičochovi. Na slavnost navázala komentovaná procházka městem se zaměřením na veřejnou zeleň, která symbolicky připomněla, že i každodenní prostředí kolem nás je součástí širší krajiny, za kterou neseme odpovědnost.

„Jsem velmi poctěn tímto oceněním. Zákon o ochraně přírody a krajiny vznikl v mimořádné době, kdy se obnovovala svoboda a s ní i odpovědnost za naši zemi. Bylo to dílo více lidí, kteří věřili, že právní rámec může být nástrojem pro lepší vztah člověka k přírodě. A tak byl parlamentem i veřejností přijat. Těší mě, že tento zákon stále slouží a naše tehdejší úsilí se vyplátilo,“ uvedl při převzetí ceny Svatomír Mičoch.

„Cena Ivana Dejerala připomíná osobnosti, které se významně zasloužily o ochranu přírody, krajiny a veřejného prostoru. Zákon, který Svatomír Mičoch spoluvytvářel, je dodnes základem práce i každodenní praxe ochránců přírody,“ dodal Ivan Plicka.

Cena Ivana Dejerala je čestné uznání udělované jednou za dva roky za mimořádný pozitivní počín v oblasti ochrany přírody, krajiny a prostředí, ve kterém žijeme. Navazuje na odkaz ekologa, urbanisty a bývalého ministra životního prostředí Ivana Dejerala, který celý svůj život zasvětil snaze o harmonické soužití člověka a krajiny.

Předchozí laureáti Ceny Ivana Dejerala:

- 2009 – novinář Čestmír Klos, který byl nominován za své celoživotní dílo v propagaci tématu krajiny a šíření myšlenek zlepšujících věci veřejné.
- 2011 – Vladimír Buřt, místostarosta města Horní Jiřetín a neúnavný odpůrce prolomení limitů těžby v Podkrušnohoří.
- 2013 – Dagmar Kjučuková, místostarostka šumavské obce Zdíkov, vůdčí duch Okrašlovacího spolku Zdíkovska, jenž se kromě péče o Zdíkov a šumavskou přírodu a krajinu věnuje i ochranným aktivitám.
- 2015 – Martin Říha, architekt a urbanista, který je příkladem korektního, odbornost se opírajícího profesionála působícího ve veřejné správě, usilujícího o nalezení řešení splňujících kritéria udržitelného rozvoje území.
- 2017 – Miloslav Nevrlý, který je znám nejen jako vynikající přírodovědec, ale také jako vlastivědný badatel a excelentní popularizátor přírody a historie Jizerských hor.
- 2019 – Lubor Křížek, arborista a ornitolog, cenu obdržel za svou dlouhodobou a příkladnou činnost v oblasti nakládání s vodou v krajině.
- 2021 – Petr Orel, vedoucí záchranné stanice v Bartošovicích, který stojí za projektem návratu orla skalního do České republiky.
- 2023 – Anežka Bartošová, biologka a přírodovědkyně, za ochranu lužních lesů, místní krajiny a připravovanou chráněnou krajinnou oblast Soutok.
- 2025 – Svatomír Mičoch, ekolog a právník, za přípravu a prosazení porevolučního zákona o ochraně přírody a krajiny, který je v hlavních principech platný dodnes. ■

Ondřej Petrovský

Na Křivoklátsku uzavřena dohoda mezi AOPK ČR a Lesy ČR o způsobu hospodaření v části 1. zóny CHKO Křivoklátsko.

Dne 8. 12. 2025 byla podepsána dohoda upravující hospodaření v části první zóny CHKO Křivoklátska. Tato dohoda uzavřená mezi AOPK ČR a státním podnikem Lesy ČR navazuje na memorandum uzavřené mezi ministerstvy životního prostředí a zemědělství. Účelem memoranda bylo zachování současného stavu lesních ekosystémů na území, kde bylo navrženo vyhlášení národního parku Křivoklátsko. Vzhledem k ukončení funkčního období se v poslanecké sněmovně nepodařilo schválit návrh zákona, který mimo jiné obsahoval i část týkající se vyhlášení národního parku Křivoklátsko. V memorandu byl navržen směr k úpravě lesního hospodaření na území té části I. zóny CHKO Křivoklátsko, která leží právě na území navrhovaného národního parku, tak aby bylo možné se k tématu vyhlášení vrátit v době, která tomu bude společensky nakloněná. Uzavřená dohoda upřesňuje způsob hospodaření ve dvou segmentech s rozdílným stupněm stavu samovolného vývoje. Prakticky je tak poprvé na Křivoklátsku právně ošetřeno území pro ponechání lesa samovolnému vývoji, a to i přesto, že v některých porostech byl tento princip již fakticky uplatňován v minulosti. V zóně A se nepředpokládají již žádné zásahy, které by směřovaly proti smyslu ponechat les samovolnému vývoji. Přípustné jsou zásahy pro zajištění bezpečnosti osob a majetku a speciální drobné zásahy pro biodiverzitu – hlavně na bezlesých pleších v tomto segmentu. Druhý segment pak zahrnuje porosty, kde se budou provádět pouze takové zásahy, jejichž účelem je dosažení lepšího stavu lesa pro nastartování samovolného vývoje. Předmětem dohody je i další spolupráce v oblasti výzkumu, monitoringu. Předpokladem je, že na základě pravidelného hodnocení bude dohoda v budoucnu doplněna a rozšířena o další plochy, které budou ponechány samovolnému vývoji nebo na nichž bude probíhat speciální management s ohledem na biodiverzitu. Blíže se chceme tématu lesních ekosystémů na Křivoklátsku v jejich perspektivě vrátit během roku 2026 článkem věnovaným tomuto tématu. ■

Jaroslav Obermajer

TISKOVÁ ZPRÁVA

Návrh na zrušení chráněné krajinné oblasti Soutok zamítl Ústavní soud

Ústavní soud zamítl návrh, kterým se skupina poslanců domáhala zrušení nařízení vlády o vyhlášení chráněné krajinné oblasti Soutok. K vyhlášení CHKO došlo zákonem předvídaným způsobem a obstálo v testu proporcionality. Ochrana životního prostředí ze strany státu má být komplexní, promyšlená a plánovaná. Právo na ochranu vlastnictví a právo na podnikání však nebylo úpravou dotčeno neproporcionálním či jinak ústavně nepřiměřeným způsobem. Skupina 35 poslanců se návrhem domáhala zrušení nařízení vlády č. 55/2025 sb., o Chráněné krajinné oblasti Soutok. Navrhovatelka tvrdila, že nařízení vlády je v rozporu s ústavním pořádkem České republiky a se zákonem o ochraně přírody a krajiny (ZOPK). Vláda podle ní vyhlásila CHKO Soutok disproporcionálně a v rozporu s § 1 ZOPK, podle něhož je mj. nutno „zohlednit hospodářské, sociální a kulturní potřeby obyvatel a regionální a místní poměry“. Připomínky veřejnosti, dotčených osob a obcí nebyly řádně vypořádány, navíc o nich dosud probíhají soudní spory. CHKO nebyla nezbytná, neboť její území bylo a je chráněno jako evropsky významná lokalita, přičemž tato ochrana je dostačující. Vláda ani ministerstvo životního prostředí neovysvětlily, jak konkrétně může vyhlášení CHKO Soutok přispět k ochraně životního prostředí nad rámec doposud poskytované ochrany. Ostatně ani samotné vyhlášení CHKO Soutok nemůže poskytnout dostatečnou ochranu těm nejcenějším biotopům, které se na jejím území nacházejí. Vzhledem k tomu, že vyhlášení CHKO nebylo nezbytné, dopustila se vláda libovůle, čímž jednala v rozporu se zásadami právního státu. Šlo pouze o politické rozhodnutí. Nařízení vlády zasahuje do práva vlastníků dotčených pozemků na ochranu vlastnictví. Na posuzovaném území působí podnikatelské subjekty a nařízení zasahuje do jejich práva na podnikání. Dochází též k omezení ústavně zaručeného práva na samosprávu obcí. Ústavní soud rozhodl v plénu (soudkyně zpravodajka Daniela Zemanová) tak, že návrh zamítl. Nařízení vlády bylo přijato k tomu ústavou zmocněným orgánem, v mezích ústavou stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem. Bylo vydáno oprávněným subjektem (vládou), nijak nezasahuje do

záležitostí vyhrazených zákonu a je z něj zřejmá vůle zákonodárce k podrobnější úpravě podzákoným předpisem. Proces schvalování a projednávání napadeného nařízení podle Ústavního soudu nevykazoval jakékoli znaky libovůle. Ústavní soud v souvislosti s vyhlášením chráněné krajinné oblasti posuzoval kolizi vlastnického práva, práva na podnikání a práva na samosprávu na straně jedné, a zájmu na ochraně přírodního bohatství a životního prostředí na straně druhé. Zdůraznil, že z hlediska ústavního pořádku jsou pravidla pro volbu typu a míry ochrany určitého přírodního území široká. Při posuzování kolize jednotlivých práv dotčených vyhlášením CHKO Ústavní soud nemohl hledat optimální nastavení jednotlivých opatření, tato úloha mu nepřísluší. Vyhlášení CHKO sleduje legitimní cíl v podobě ochrany přírodního bohatství a ochrany životního prostředí. Zároveň ob stojí v testu proporcionality, protože představuje vhodný (způsobilý) prostředek k naplnění cíle ochrany životního prostředí. Jde zároveň o prostředek potřebný, neboť zvažované alternativy (jako je ochrana formou lesních hospodářských plánů, rozšíření těchto plánů i na další lesy v území, smluvní ochrana, rozšíření stávajících maloplošných zvláště chráněných území na plochy nejcennějších biotopů) nejsou způsobilé legitimní cíl naplnit ve srovnatelné míře. Konečně jde i o prostředek přiměřený, protože silný zájem na ochraně významné přírodní lokality pro současné i budoucí generace převládá nad negativy v podobě zásahů do vlastnického práva, práva na podnikání a práva na samosprávu. Ústavní soud také zdůraznil, že kompetence vlády vydat nařízení o zřízení chráněné krajinné oblasti není ústavně (ani zákonem) nijak vázána na ukončení případných předchozích soudních sporů o vypořádání námitek vznesených v průběhu přípravy nařízení vlády. Ani v tomto ohledu tak nebylo nařízení o vyhlášení CHKO zpochybněno. Zákonost vyhlášení CHKO nezpochybnila ani argumentace týkající se evropsky významných lokalit. Vyhlášení CHKO jako jednoho ze zvláště chráněných území probíhá podle autonomních pravidel, přičemž vyhlášení území evropsky významných lokalit podle § 45c ZOPK v tom vládu nijak nelimituje. Stát má ve vztahu k povinnosti chránit přírodu své pozitivní závazky. Ochrana životního prostředí má být komplexní, promyšlená a plánovaná. Právo na ochranu vlastnictví, právo na podnikání ani právo obcí na samosprávu však nebylo úpravou dotčeno ústavně nepřiměřeným způsobem. ■

Prohlášení konference Říční krajina 2025

Konference Říční krajina se konala ve dnech 23.–24. 10. 2025 v Litomyšli s cílem sdílet zkušenosti s obnovou říční krajiny, se zlepšováním jejího vodního režimu a ekologického stavu. Zúčastnilo se jí 130 odborníků z akademického prostředí, správců vodních toků, neziskových organizací, státních institucí (AOPK ČR, Správy NP), soukromých firem provádějících projekční činnost i realizace revitalizačních projektů.

Účastníci konference sdílejí přesvědčení, že obnova vodního režimu nejen říční krajiny je významným veřejným zájmem, který je klíčový v procesu adaptace na klimatickou změnu a k zachování nepostradatelných ekosystémových služeb.

Účastníci konference shledali, že úsilí mnoha zainteresovaných jedinců i institucí zaměřené na obnovu říční krajiny je mařeno četnými systémovými překážkami, které jsou zakotveny v ustálené praxi, v zákonných úpravách a interních směrnicích relevantních institucí. Tyto překážky ztěžují či znemožňují obnovu zadržování vody v krajině a zlepšování jejího stavu. Stát tímto způsobem brání realizaci programů a cílů, ke kterým se opakovaně zavázal.

Žádáme proto, aby se zodpovědné orgány zasadily o změny vedoucí k odstranění těchto překážek:

1. Zajistit zjednodušení a usnadnění převodů státního majetku, který je dotčen revitalizačními a renaturačními záměry, na stavebníka. Současná praxe absurdního naceňování a výkupů tohoto nepotřebného majetku odrazuje investory či neúměrně prodražuje revitalizační projekty.
 - a. Pokud je stavebník veřejnou institucí (státní organizace nebo samospráva), zajistit bezúplatný převod.
 - b. Jedná-li se o vodohospodářskou stavbu, může být rovněž před akcí odepsána či zrušena.
 - c. Zjednodušit převody tohoto majetku státu mezi státními a veřejnými institucemi. Současný proces je příliš zdoluhavý a často znemožňuje realizaci opatření kvůli neplnění lhůt čerpání dotační podpory.
4. Uplatnit nástroj typu veřejně prospěšné stavby/opatření při prosazování revitalizačního či renaturačního opatření, zajišťující zadržování vody v krajině a zpomalení jejího odtoku.

Změnit přístup ke změnám koryt vodních toků a říčních území působených povodněmi.

5. Dosud převládá přístup, kdy jsou prakticky všechny povodňové změny pokládány za škody. Ty jsou často bez rozvahy odstraňovány se snahou obnovit předpovodňový stav. Především mimo zastavěná území jsou takto často ničeny povodňové renaturační změny, kterých by bylo možné využít při obnově přirozené morfologie vodních toků, při zlepšování jejich ekologického stavu i při posílení protipovodňové ochrany území zastavěných (rozliv povodní v nezastavěných územích tlumí jejich dopady na území zastavěná). Okamžitá reakce na havarijný stav, který je vnímán jako kritický, je přirozená, nicméně často kontraproduktivní, protože z dlouhodobějšího hlediska nepřináší udržitelná řešení. Často jsou zbytečně ničeny využitelné efekty povodňových renaturací, ale také nevhodně mařeny síly a prostředky potřebné k eliminaci a kompenzaci skutečných škod. Je třeba začít více rozlišovat, co jsou skutečné škody vyžadující odstranění a kde se jedná o akceptovatelné a využitelné povodňové renaturace: odlišný přístup je třeba volit mezi úseky vodních toků v zastavěných územích a v nezastavěné krajině. Je nutné navrhnout soubor předběžně dohodnutých rámcových postupů a opatření, který by zajistil trvalejší ochranu před povodněmi a zároveň zlepšoval ekologický stav toku.
6. Zajistit dostupnost systémové podpory pro realizátory revitalizačních a renaturačních záměrů.
 - a. Zajistit dostupnost dat ohledně vodoprávní upravenosti, případně neupravenosti vodního toku včetně případných kolaudovaných parametrů.
 - b. Provést revize, aktualizace a verifikace podkladů pro odvodňovací systémy (mapové podklady a projektová dokumentace). Zajistit jejich dostupnost.
3. Navrhnout finanční motivace vlastníků a uživatelů půdy k udělování souhlasů s obnovou vodních toků a mokřadů v krajině. Jejich nesouhlas je v současnosti hlavní překážkou realizace opatření k přírodě blízkému zadržování vody v krajině.
4. Zkvalitnit proces jak schvalování nových projektů, tak i hodnocení již realizovaných projektů souvisejících s revitalizací vodního prostředí. Podpořit komplexnější přístupy vycházející z principů ekologie obnovy před jednoduchými technicistními a málo funkčními řešeními. Tento přístup by měl zahrnovat

celostní posouzení revitalizačního záměru v kontextu historie, biodiverzity, minulých a současných ekologických škod, přírodního vzoru a revitalizačního potenciálu dané lokality.

Účastníci konference Říční krajina 2025 podporují schválení Politiky krajiny vládou ČR, která je ve shodě s dlouhodobým úsilím při obnově říční krajiny. Zároveň podporují důslednou realizaci opatření vyžadovaných Nařízením o obnově přírody. ■

Účastníci konference toto prohlášení jednomyslně schválili dne 24. 10. 2025 v Litomyšli

Tisíce lidí obdivovaly interaktivní instalaci k CHKO Soutok na Signal Festivalu

Od 16. do 19. října probíhal třináctý ročník Signal Festivalu – největší přehlídky digitální a kreativní kultury v Česku. Nabídl 17 instalací od předních českých i zahraničních tvůrců ve světě digitálního umění. Festival je součástí projektu CO-VISION, který propojuje umění a přírodu. Tématem jednoho z děl byla i chráněná krajinná oblast Soutok. Audiovizuální dílo bylo k vidění v pražských Riegrových sadech a podívat se na ně přišly desítky tisíc návštěvníků.

Velkoformátové umělecké dílo Davida Přílučička a kol. (CZ, SK, UA) reflektuje lokalitu Moravské Amazonie a nově vzniklou chráněnou krajinnou oblast Soutok v kontextu lokálního zapojení a péče o krajinu. Autoři chtěli upozornit na napětí mezi stabilitou a proměnlivostí přírody a hledají odpovědi, jak bychom se mohli poučit z minulosti a nacházet nové způsoby soužití s krajinou.

Součástí doprovodného programu bylo také Signal Forum 2025, na kterém toto kolektivní umělecké dílo představili jeho autoři. Zástupci Agentury ochrany přírody a krajiny ČR a iniciativy Zachraňme Soutok početnému obecenstvu ukázali, proč si krásy a fenomény lužní krajiny na soutoku řek Moravy a Dyje zaslouží ochranu. ■

Lucie Záhorová

ČSOP k aktuálnímu dění v ochraně přírody

Ve dnech 8.–9. listopadu 2025 se v Kostelci nad Černými lesy konal celostátní sněm Českého svazu ochránců přírody (ČSOP), který si zde

Diváci sledují dílo Davida Přílučička a kol. (CZ, SK, UA) v Riegrových sadech na pražských Vinohradech. Foto Tomáš Slavík

Bývalý ředitel Kanceláře ČSOP Petr Stýblo převzal za svoji mnohaletou práci pro nestátní ochranu přírody ocenění Příroda děkuje. Foto Jan Moravec

zvolil vedení pro další tři roky. Předsedou nadále zůstává Libor Ambrozek a jako místopředseda pokračuje Karel Kříž. Kromě vnitrosvazových věcí se nejvyšší orgán ČSOP zabýval aktuálním děním v české ochraně přírody a krajiny.

Předně přivítal vyhlášení CHKO Soutok. Ostatně, k územní ochraně Dolnomoravských luhů vyzýval již na předcházejících sněmech, naposledy v r. 2022. Jednomyslně také ČSOP vyjádřil podporu dokončení procesu vyhlášení CHKO Krušné hory ve spolupráci s místními samosprávami a hospodáři.

Účastníky sněmu byla prodiskutována aktuálně vládou schválená Strategie ochrany biologické rozmanitosti ČR a Politika krajiny. ČSOP se chce podílet na realizaci praktických opatření k naplňování cílů těchto politik, stejně jako na plnění cílů a závazků plynoucích z evropského nařízení o obnově přírody. Na sněmu již byly dohodnuty i první kroky, např. organizační a metodická podpora aktivních občanů, kteří chtějí začít realizovat projekty obnovy krajiny v okolí svého bydliště. ČSOP přivítal zahrnutí Programu péče o krajinu a Programu obnovy přírody v návrhu státního rozpočtu na rok 2026 končící vládou jako základních nástrojů péče o biodiverzitu a realizaci drobných opatření v krajině a požádal Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR o zajištění dostatečné výše finančních prostředků v těchto programech.

Samozřejmě se celým jednáním prolínala diskuse o zveřejněném návrhu programového prohlášení vznikající vlády, kde zatím prakticky chybí cíle v oblasti ochrany přírody a řešení krize biodiverzity.

ČSOP aktuálně sdružuje ve více než 300 základních organizacích téměř 7 000 členů. Na sněmu přes sto jejich zástupců podrobně probíralo, jak rozvíjet jednotlivé programy ČSOP zaměřené na ochranu přírody a krajiny, práci s dětmi a mládeží a environmentální výchovu a osvětu. Na Sněm zavítali a k této diskusi přispěli i někteří důležití partneři ČSOP – zástupci AOPK ČR, státního podniku Lesy ČR, Asociace soukromého zemědělství, NET4GAS, České zemědělské univerzity, České rady dětí a mládeže. A nebyl by to celostátní Sněm, kdyby se na něm neocenily významné osobnosti ČSOP. Tentokrát nejvyšší svazové ocenění „Příroda děkuje“ obdržel Bedřich Moldan (první ministr ŽP, bývalý předseda a dlouholetý čestný předseda ČSOP), Pavel Pecina (zoolog, ochránce přírody a publicista), Hanka Pánková (za záchranu endemické

kuřičky hadcové) a Petr Stýblo (třicet let ředitel kanceláře ČSOP, který aktuálně funkci předal svému nástupci Petru Janečkoví). ■

Pavel Pešout

UNESCO stanovilo na 13. října Mezinárodní den jeskyní a krasu

Na 43. generálním zasedání UNESCO v Samarkandu bylo datum 13. září oficiálně prohlášeno Mezinárodním dnem jeskyní a krasu (International Day of Caves and Karst). Došlo tak ke globálnímu uznání významu světa skrytého pod našima nohama. Tuto iniciativu UNESCO navrhlo Slovinsko na podnět Mezinárodní speleologické unie (UIS) v úzké spolupráci se Slovinskou národní komisí pro UNESCO, Stálou delegací Slovinska při UNESCO a Ústavem pro výzkum krasu ZRC SAZU, kde je v Postojné ve Slovinsku zároveň sídlo UIS. Iniciativu podpořily členské státy UNESCO, Mezinárodní vědecká rada (ISC), IUCN a více než 150 dalších organizací z celého světa. Jeskyně a kras pokrývají téměř čtvrtinu zemského povrchu a poskytují pitnou vodu více než miliardě lidí. Chrání jedinečnou podzemní biodiverzitu, geologické archivy a neocenitelné kulturní dědictví. Přesto zůstávají jedním z nejméně pochopených a nejkřehčích ekosystémů na naší planetě. Mezinárodní den jeskyní a krasu pomůže zvýšit globální povědomí o jejich významu, podpoří výzkum, vzdělávání a mezinárodní

Lom Velká Amerika. Olejomalba Vladimír Kabát

spolupráci ve vědě, ochraně biodiverzity a geodiverzity, kultuře a udržitelném cestovním ruchu. Třinácté září bude trvale spojovat globální komunitu jeskyňářů a vědců zabývajících se krasem a jeskyněmi, připomínat význam a potřebu ochrany těchto pro vědu, přírodu a lidstvo životně důležitých krajin. Nezapomeňte, že v roce 2026 budeme 13. září oslavovat Mezinárodní den jeskyní a krasu vůbec poprvé! Neopomeňte datum při plánování svých akcí. ■

Luboš Stárka

V Infocentru CHKO Český kras to žije nejen přírodou

Jako milovnice obrazů a dobrého vína jsem nemohla odolat pozvánce na vernisáž obrazů Vladimíra Kabáta (olejomalby), Renaty Uhlířové (akvarely) a Vladimíra Kabáta jr. (kresby), která se konala v sobotu 11. října 2025 v Informačním středisku CHKO Český kras ve Svatém Janu pod Skalou.

Úvodního slova se ujal starosta Ing. Jiří Bouček, vernisáž hudebně doprovodila půvabná Anička Kabátová se svými přáteli. Výtvarníky i obecnostvo zaujala píseň Vincent od Dona McLeana s českým textem Zdeňka Rytíře o malíři, který si šel za svým, protože chtěl navzdory okolí vyjádřit, jak svět vidí a cítí on.

Všichni tři umělci se ke svým dílům na vernisáži vyjádřili a učinili tak s grácií i humorem. Obrazy Vladimíra Kabáta zachycují krajiny Českého krasu v různých ročních i denních obdobích, mají osobitý styl i barevnost, nejsou úplně realistické, ale ani příliš abstraktní. Krajiny v nich jsou dobře rozpoznatelné, zachycena jsou známá i méně známá místa a je patrné, že autor žijící v nedalekém Srbsku krajinu velmi dobře zná a souzní s ní. Akvarely Renaty Uhlířové zachycují též krajinu regionu, jsou jemné a potěší oko. Vladimír Kabát jr. vystavoval precizní perokresby rostlinných motivů.

Celá výstavní síň byla zaplněna návštěvníky a nebyla by to správná vernisáž bez sklenky dobrého vína, tentokrát z vinařství Musca Petra Mouchy jr. Výborné byly i domácí zákusky a chlebičky, o které se postarala paní Kabátová.

Výstava v Informačním středisku Správy CHKO Český kras, které je v budově bývalé fary – v nejstarší dochované budově bývalého klášterního areálu ve Svatém Janu pod Skalou – potrvá do neděle 4. ledna 2026 a lze ji spojit

i s prohlídkou přírodních zajímavostí vystavených v infocentru nebo s návštěvou Domu přírody Českého krasu u Koněpruských jeskyní.

Svatý Jan pod Skalou je též dobrým východiskem pro pěší turistiku. Prochází jím několik turistických cest či okruhů i naučných stezek. Třešničkou na dortu pak může být výstup na ikonickou vyhlídku u kříže, dominantu Svatého Jana pod Skalou. ■

Dana Turoňová

Sedmdesát let CHKO Český ráj: ohlédnutí za slavnostní konferencí v Senátu

V reprezentačních prostorách Senátu Parlamentu České republiky se 5. listopadu 2025 uskutečnilo slavnostní setkání k 70. výročí vyhlášení chráněné krajinné oblasti Český ráj – vůbec první CHKO u nás. Uspořádala je Agentura ochrany přírody a krajiny ČR s podporou předsedy senátního Výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí Zbyňka Linharta a pod záštitou senátorky Leny Mlejnkové a senátorů Ondřeje Lochmana a Tomáše Czernina.

Význam chráněných krajinných oblastí zdůraznil v úvodním projevu ministr životního prostředí Petr Hladík. Zároveň zmínil aktuální rozhodnutí Ústavního soudu potvrzující zákonnost vyhlášení CHKO Soutok. Nechybělo ani poděkování všem, kdo se o Český ráj starali a starají – od pracovníků ochrany přírody po zástupce obcí. Ředitel AOPK ČR František Pelc vyzdvihl důležitost ochrany Českého ráje pro zachování přírodních hodnot – jak geologických, geomorfologických, tak i biologických.

A jak vlastně vznikl název Český ráj? To objasnil Lukáš Bílek, vedoucí Správy CHKO Český ráj. Historie pojmenování sahá do roku 1843, kdy se poprvé objevilo v básni Václava Jaromíra Picka. Zazněla během večera v podání Tria Talia na melodii české hymny. Představena byla také nedávná akce u zámku Humprecht u Sobotky, při níž zástupci obcí a místních hospodářů vysadili 70 ovocných stromů – jeden za každý rok existence CHKO. Bílek poté předal do rukou Petry Zikové z jičínského muzea „Semtínskou madonu“. Ta je vyřezána z kmene památné Semtínské lípy, která padla při vichřici roku 2000. S výrem velkým a sokolem stěhovavým, kteří obývají skalní města Českého ráje, se účastníci seznámili prostřednictvím příspěvku zoologa Václava Luky.

Ministr životního prostředí Petr Hladík.
Foto Karolína Šulová

Slavnostní atmosféru podpořilo hudební Trio Talia se skladbami spojenými s krásami Českého ráje – od barokních melodií až po současnou tvorbu. Součástí akce byla také putovní výstava „Daří se nám chránit Český ráj?“. Závěr patřil neformální diskusi více než 140 účastníků nad rohozeckým pivem Českého ráje – speciálem k 70. výročí CHKO – a vínem MANUAL, rovněž pocházejícím z místních vinic. ■

Klára Konečná

Celoevropská akce na podporu implementace Obnova evropských ohrožených travních porostů.

Workshop se uskutečnil 6.–9. 10. 2025 v Budapešti, Organizátory byly organizace ELMEN a Herman Ottó Institute, který realizuje integrovaný projekt LIFE zaměřený na obnovu travních porostů a zároveň je pověřen přípravou maďarského plánu na obnovu přírody. Akce se zúčastnilo 80 zástupců různých členských států EU, převážně z ministerstev zemědělství a životního prostředí, ze státních orgánů ochrany přírody a z platební agentury, dále zástupci Evropské komise: DG ENV a DG AGRI.

Diskuze byly velmi živé a užitečné. Ukázalo se, že zastoupené členské země mají obdobné problémy s přípravou národních plánů obnovy: ač již uběhl „poločas“, práce jsou vesměs na začátku, probíhají analýzy dostupných dat a diskuze, jak chybějící data doplnit či nahradit. Česko disponuje unikátními daty, zejména o stavu a lokalizaci přírodních biotopů v oblastech mimo síť Natura 2000. Na workshopu byla prezentována situace České republiky v přípravě národního plánu obnovy přírody a role AOPK ČR. Dále byly ukázány vybrané obnovní zásahy na travních biotopech v projektech LIFE realizovaných AOPK ČR i jejich výsledky.

Dovolujeme si shrnout nejdůležitější postřehy z workshopu.

- Data z reportování dle článku 17 Směrnice o stanovištích jsou základem pro výběr habitatů a druhů k obnově i znovuvytváření, tj. pro článek 4, ale i 10 (opylovači) a 11 (zemědělské ekosystémy) Nařízení o obnově přírody.
- Různou kvalitou dat o výskytu a kvalitě habitatů a mezery v datech budou členské státy řešit expertním posouzením, přičemž je potřeba popsat transparentně metody a (proxy) indikátory;
- Účastníci se shodli na tom, že je potřeba vytěžit maximálně existující data a návrhy opatření: opatření definovaná pro Prioritní akční rámec pro soustavu Natura 2000 na roky 2021–27, plány péče a souhrny doporučených opatření pro chráněná území, stejně jako pro prioritizaci. Návrhy, jak prioritizovat, padly např. tyto: 1. začít tam, kde je opatření nejsnadnější a neurgentnější, 2. zaměřit se na nezhoršování stavu a zvýšení konektivity; 3. začít na státní půdě, půdě s málo vlastníky, v chráněných územích sítě Natura 2000.
- Pravidla pro Národní plány na obnovu přírody nejsou dogma („NRR is a frame“), členským státům je ponechána flexibilita, jak dosáhnout výsledku;
- Termín pro vytvoření Národního plánu na obnovu přírody (NPOP) je ambiciózní a obtížně stihnutelný, z workshopu vzešel návrh, aby EK definovala milníky a proces přezkumu do září 2026 a září 2027.
- Je jasné, že pro plnění NRR nebude žádný nový finanční zdroj; tato skutečnost se odrazí v plánování opatření a prioritizaci. Je potřeba se soustředit na probíhající projekty a aktivity; plánování a realizace budou paralelní procesy.
- Pro obnovu travních porostů a zemědělské krajiny je nutné zapojit zemědělce

a Společnou zemědělskou politiku (SZP), tj. 1. sladit harmonogram přípravy nové SZP a NPOP, 2. požadovat v rámci SZP nejen podporu údržby, ale i obnovy, 3. podporovat poradenství k obnově přírody.

- Účastníci by od Evropské komise uvítali doplnit postupy k nezhoršování dosaženého stavu habitatů, k flexibilitě posuzování atp., dále možnost zahrnout sekundární a nové biotopy.
- Podprogram LIFE Nature je potřeba zachovat (poskytuje nastartování obnovy + zapojení stakeholderů).
- Další společnou překážkou k plnění NPOP je nedostatek odborných kapacit (zejména taxonomů) a chybějící financování požadovaného rozsahu monitoringu. Odhad finanční podpory monitoringu od Evropské komise je nedostatečný, stejně tak chybí v návrhu odhadovaných finančních nákladů od Evropské komise náklady na dlouhodobou péči o habitaty a druhy.
- DG ENV tvoří web pro sdílení zkušeností s správou NPOP

Součástí workshopu byla jednodenní exkurze do národního parku Kiskunsag. Byl založen v roce 1975, jedná se o druhý největší NP v Maďarsku. Má mozaikovitou strukturu, je složen z celkem 9 částí. Každá část parku má odlišné charakteristiky (slané stepi, slaná jezera, písčité duny, bažiny a záplavové oblasti). Park má hlavní roli v ochraně nížinných stanovišť a v zachování tradičních postupů využívání půdy (zejména pastvy pro účely ochrany přírody). Několik částí parku je součástí Ramsarské úmluvy a sítě Natura 2000.

Exkurze vedla na čtyři zastavení v oblasti Kunpeszér–Kunadacs. Louky v této oblasti patří k druhově nejbohatším travním komplexům v Maďarsku. Vyskytuje se zde 120 zvláště chráněných druhů rostlin (15 druhů orchidejí, 6 druhů rodu kosatec). Z živočichů patří k nejvýznamnějším druhům: kobylka širočelá (*Isophya costata*), modrásek očkovaný (*Maculinea teleius*) a další EU druhy, př. zmije menší rákošská (*Vipera ursinii rakosiensis*), drop velký (*Otis tarda*), syselec obecný (*Spermophilus citellus*).

Navštívili jsme písčiny Pannonic inland dunes (2340*) s druhy: kavyl vláskovitý (*Stipa capillata*), smldník písčný (*Peucedanum arenarium*), jitrocel písčný (*Plantago arenaria*), pelyněk pontický (*Artemisia pontica*), chvojník dvouklasý (*Ephedra distachia*), kamejník barvířský (*Alkanna tinctoria*). Projevy změny klimatu (delší období tepla, sucha) – po delších obdobích

sucha často mizí kostřavy a jsou nahrazovány uvedenými bylinami. Dále jsme viděli obnovený vodní kanál s nepukalkou vzplývající (*Salvinia natans*) a s ptáčím pozorovatelnou. V okolí probíhá pastva vodních buvolů a maďarského bílého skotu a prasat plemene Mangalica. Další zastávkou byla lokalita sysla obecného (*Spermophilus citellus*) s extenzivní pastvou skotu (ob rok) a s hnízdišti dropa velkého. ■

Klára Čámská, Roman Hamerský

Zpráva o akci Kras, jeskyně a lidé 2025

Ve dnech 7.–8. listopadu 2025 se ve Svatém Janu pod Skalou v Českém krasu uskutečnila odborná mezioborová konference s názvem *Kras, jeskyně a lidé 2025*. Jednalo se o 3. ročník této konference (ve skutečnosti již 4. ročník, neboť první byl označen za nulový). Konference se poprvé konala v Českém krasu. Zázemí poskytl historický Svatojánský klášter, kde se v presbytáři konaly páteční přednášky. Zaznělo 21 přednášek představujících výsledky nejnovějších výzkumů z oblasti hydrologie krasu, z geologie, paleontologie a archeologie, další prezentace komentovaly využívání jeskyní a krasu pro výchovu a osvětu. Další deset příspěvků informovalo o výzkumu formou posterů.

Příspěvky a abstrakty posterů byly vydány formou konferenčního sborníku, který vyšel jako *Acta Speleologica* vol. 12/2025. Sborník bude k dispozici i ke stažení na webu AOPK ČR. V klášteře účastníci nocovali a byla zde zajištěna strava. Páteční diskuze po skončení přednáškového dne trvala až do pozdních večerních hodin. V sobotu následovaly exkurze. Prohlídka Koněpruských jeskyní byla doprovázena speciálním výkladem určeným pro zájemce o speleologii. Účastníci si se zájmem prohlédli Dům přírody Českého krasu, ocenili jeho rozsahem nevelkou, avšak účelnou a odborně bezchybnou expozici. Další exkurze proběhla za chladného a větrného počasí na návrší Zlatý kůň, kde si účastníci vyslechli výklad k problematice těžby vápenců, rekultivacím a ochraně přírody. Celkem se konference *Kras, jeskyně a lidé* zúčastnilo 90 odborníků z celé republiky. Konference byla účastníky hodnocena velmi pozitivně. Byla ceněna rozmanitost příspěvků, informování o výsledcích nejnovějších výzkumů i možnost setkání tváří v tvář s odborníky z různých oborů a umožnění otevřených diskuzí mezi nimi. Další ročník konference se uskuteční v roce 2027 opět v Moravském krasu. Celou akci pořádala Agentura ochrany přírody a krajiny ČR ve spolupráci se Správou jeskyní ČR, Českou speleologickou společností a Českou geologickou službou. Konání

Možnost prohlédnout si posterů v chodbě kláštera byla o přestávkách mezi přednáškami. Foto Luboš Stárka

konference finanční podporou umožnily: Lomy Mořina spol. s.r.o., Vápenka Čertovy schody a. s., Velkolom Čertovy schody a. s. a Středočeský kraj. Poděkování patří všem kolegům, kteří se na uspořádání konference podíleli. Rovněž oceňujeme vstřícnost a operativnost správce Svatojánské koleje pana Michala Šedivého při přípravě konference i v jejím průběhu. ■

Luboš Stárka

AOPK ČR získala cenu ARCDATA PRAHA za dlouhodobý přínos v oblasti GIS

Ve dnech 5. a 6. listopadu 2025 se v Kongresovém centru Praha uskutečnila Konference GIS Esri v České republice, největší tuzemské odborné setkání uživatelů geografických informačních systémů. Dvoudenní program přivítal více než tisíc účastníků z veřejné správy, akademické sféry i soukromého sektoru a přinesl více než 40 přednášek, workshopy, minisemináře i setkání s odborníky společnosti ARCDATA PRAHA. Hlavním tématem letošního ročníku byla propojenost GIS a umělé inteligence – například i to, jak může AI podpořit prostorovou analýzu, automatizaci procesů i efektivní rozhodování a pomoci nám s každodenním používáním systému ArcGIS.

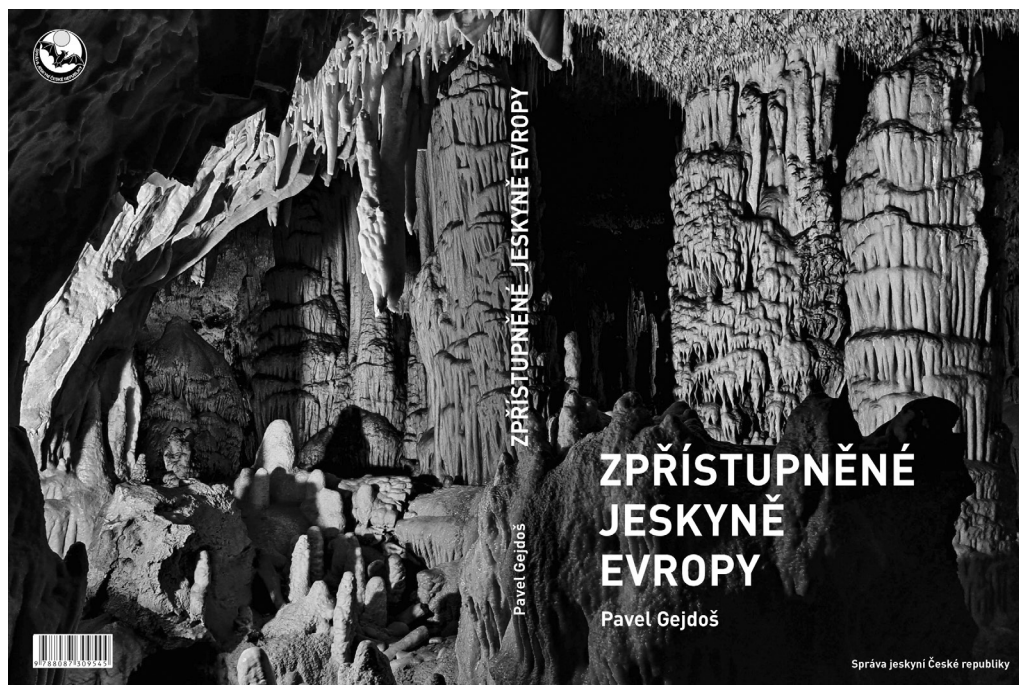
V rámci této konference uděluje ředitel Petr Seidl vybranému uživateli GIS Esri Cenu Arcdata za dlouhodobý přínos v oblasti GIS. Letos tuto cenu udělil Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR. Ocenění převzali Jan Zohorna a Jan Zárybnický a shrnuli, jak AOPK ČR GIS Esri využívá. ■

Jan Zárybnický

RECENZE

Gejdoš Pavel: Zpřístupněné jeskyně Evropy

Správa jeskyní České republiky vydala v roce 2025 publikaci *Zpřístupněné jeskyně Evropy* autora Pavla Gejdoše. Kniha katalogovým způsobem představuje dostupné informace

o prakticky všech veřejnosti přístupných jeskyních Evropy. Autor je pracovníkem Správy jeskyní České republiky a dlouhodobě se zabývá katalogizací těchto vybraných podzemních fenoménů, z nichž podstatnou část osobně navštívil. Kniha je výsledkem jeho několikaleté práce. Publikace o celkovém rozsahu 256 stran obsahuje stručný úvod, který čtenáři objasňuje, co jsou to jeskyně a jak vznikají, zabývá se vysvětlením některých odborných speleologických termínů, ochranou i historií zpřístupňování pro veřejnost. V úvodu také poukazuje na problém s geografickým vymezením Evropy, kdy některé státy leží na hranici Evropy a Asie. I s tímto problémem se ve svém katalogu poměrně dobře vyrovnává, a čtenář tak dostává informace i o jeskyních ležících na „sporných“ okrajových územích. Stěžejní částí knihy je přehled zpřístupněných jeskyní 35 evropských států. Oficiální statistiky uvádějí, že do Evropy zasahuje 50 států, z nichž je 46 uznaných a nezávislých. Jak sám autor uvádí, rozdíl je způsoben tím, že v řadě států bychom kras a jeskyně hledali marně. Státy jsou v knize řazeny pro větší přehlednost abecedně. U každé jeskyně je uveden její název, souřadnice vchodu, základní údaje o objevu, zpřístupnění, elektrifikaci, celkové délce, nadmořské výšce vchodu a teplotě. Pomocí piktogramů jsou uvedeny základní turistické informace potřebné pro plánování návštěvy. Každá jeskyně je pak doplněna fotografiemi vchodu a interiéru a krátkým výstižným textem o historii, turistické trase a zajímavostech tohoto

přírodního fenoménu. Silnou stránkou publikace je, že obsahuje informace o 666 zpřístupněných jeskyních Evropy, a to ji činí naprosto unikátní. Jsou známé podobné publikace, které se však zabývají pouze problematikou jednoho státu či regionu. Poněkud slabší stránkou je přetrvání uvedených informací v čase. Vše se vyvíjí a status quo nemůže být do budoucna platný. To ale autor v žádném případě nemohl a nemůže ovlivnit. Přestože má publikace charakter víceméně turistického katalogu a průvodce, stává se využitelnou nejen pro běžné návštěvníky, ale je zdrojem prvotních informací pro odborníky zabývající se jednotlivými speleologickými disciplínami – historií, archeologií, paleontologií, geologií, biologií či mikroklimatem. Škoda, že publikace vzhledem ke své evropské působnosti není k dispozici v anglické mutaci, což vřele doporučuji zejména s ohledem na možnost její distribuce do států Evropské unie. Publikace by neměla chybět v žádné knihovně nejen speleologických organizací, ale ani v knihovnách odborných institucí zabývajících se speleologickými disciplínami. Pochopitelně je možné ji doporučit i široké veřejnosti, zejména jako dobrého průvodce při plánování výletů i zahraničních cest. Knihu lze zakoupit v prodejnách u všech 14 tuzemských zpřístupněných jeskyní v ČR, v infocentrech na Skalním mlýně a na Macoše v Moravském krasu a v knihovně SJ ČR ve středočeských Průhoncích. ■

Karel Drbal

PRÁVNÍ OKÉNKO

Právní novinky z oblasti ochrany přírody za říjen a listopad 2025

PRÁVNÍ PŘEDPISY

Zákon č. 249/2025 Sb., o urychlení využívání některých obnovitelných zdrojů energie a o změně souvisejících zákonů (ZOZE)

Zákon o urychlení využívání některých obnovitelných zdrojů energie v § 32 přináší zvláštní úpravu povolovacího postupu podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (ZOPK), pro záměry pro využití obnovitelných zdrojů energie (OZE) ležící mimo akcelerační oblasti. Ustanovení § 32 ZOZE upravuje, v jakých případech není třeba pro záměr OZE vydat stanovení odchylného postupu podle § 5b ZOPK a povolení výjimky podle § 56 ZOPK.

Pokud je se záměrem OZE spojeno usmrcování nebo vyrušování ptáků či vyrušování, zraňování nebo usmrcování zvláště chráněných živočichů, má žadatel možnost navrhnout při podání žádosti o společné rozhodnutí (popř. o JES) podmínky a zmírňující opatření, které zajistí, že k těmto činnostem nebude docházet v míře, která by mohla vést k významnému poškození nebo zničení jejich místních populací.

Nejsou-li navržené podmínky a zmírňující opatření dostatečné, pak se zvláštní postup podle § 32 ZOZE nepoužije a postupuje se podle obecné úpravy v § 5b, resp. § 56 ZOPK (tedy bude stanoven odchylný postup podle § 5b ZOPK, popř. povolena výjimka podle § 56 ZOPK). Jsou-li navržené podmínky a zmírňující opatření dostatečné, pak se v rámci společného rozhodnutí (či JES) nevydává stanovení odchylného postupu podle § 5b nebo výjimka podle § 56 ZOPK. Pokud jsou žadatelem navržené podmínky a zmírňující opatření dostatečné, ale nebyly plně promítnuty do projektové dokumentace záměru, stanoví příslušný orgán ochrany přírody (nebo orgán JES) tyto podmínky a zmírňující opatření jako podmínky pro povolení záměru ve společném rozhodnutí dle § 83 odst. 9 ZOPK (či v JES). Stanovení odchylného postupu podle § 5b nebo výjimka podle § 56 ZOPK se v takovém případě nevydává, výrok dle § 5b a § 56 ZOPK tedy není součástí společného rozhodnutí (či JES), součástí jsou pouze stanovené podmínky.

Jsou-li v souvislosti se záměrem OZE dotčeny jiné zákazy, než je usmrcování nebo vyrušování volně žijících ptáků nebo vyrušování, zraňování či usmrcování zvláště chráněných živočichů, vydání odchylného postupu nebo povolení výjimky ve vztahu k těmto zákazům nezbytně nadále je.

ZOZE dále v § 33 zavádí fikci rozhodnutí v případě, že správní orgán, kterým může být stavební úřad i dotčené orgány, nevydává rozhodnutí do 30 dnů od podání bezvadné žádosti o povolení záměru stavby, souboru staveb nebo zařízení využívajících pro výrobu elektřiny energii slunečního záření s celkovým instalovaným výkonem do 100 kW (FVE do 100 kW). Pokud tedy marně uplyne lhůta 30 dnů od podání bezvadné žádosti, považuje se záměr FVE do 100 kW za povolený.

Fikce kladného rozhodnutí v praxi AOPK ČR tedy může nastat ve dvou případech:

- a. záměr FVE do 100 kW spadá do tzv. volného režimu dle stavebního zákona (zákon č. 283/2021 Sb.), tedy je drobnou stavbou dle § 171 a přílohy č. 1 odst. 1 písm. a) bodu 25, a písm. f) stavebního zákona. AOPK ČR k drobné stavbě vydává zpravidla souhlas dle § 44 odst. 2 ZOPK, případně další akty, které je nutno vydat ve lhůtě 30 dní.
- b. záměr FVE do 100 kW, který je jednoduchou stavbou dle přílohy č. 2 stavebního zákona, podléhá povolení dle stavebního zákona (jde o záměr JES) a AOPK ČR k tomuto záměru vydává společné rozhodnutí dle § 83 odst. 9 ZOPK (nachází-li se záměr v ZCHÚ nebo území Natura). Společné rozhodnutí je třeba vydat ve lhůtě 30 dní.

V případě, že se uplatní fikce kladného rozhodnutí, vydá o této skutečnosti správní orgán žadateli osvědčení a zveřejní jej na své úřední desce nejméně po dobu 15 dnů a současně ho zašle nadřízenému správnímu orgánu a dotčeným orgánům. Nadřízený orgán může rozhodnout, že se záměr za povolený nepovažuje, a vrátit věc nadřízenému orgánu k novému projednání. Zákon je účinný od 1. 8. 2025.

Zákon č. 287/2025 Sb., kterým se mění zákon č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Novelizace zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (ZOPK), je součástí širší snahy

o zefektivnění procesu a způsobu převodů nemovitého majetku Státního pozemkového úřadu a týká se § 61a odst. 2 ZOPK. Dřívější úprava, platná od 1. března do 30. září 2025, provázala roční úplatu za užívání nebo požívání pozemků v příslušnosti hospodaření AOPK ČR s vyhláškou vydávanou Ministerstvem zemědělství pro výpočet roční úplaty pro pozemky v příslušnosti Státního pozemkového úřadu. Jelikož však tato vyhláška používá jako hlavní parametr zařazení pozemků do výrobní oblasti, nejevila se pro potřeby AOPK ČR jako vhodná. Novela proto zavedla fixní roční úplatu za užívání nebo požívání pozemků v příslušnosti AOPK ČR, která činí 2,2 % z ceny pozemku určené podle vyhlášky upravující průměrné základní ceny zemědělských pozemků, pokud se AOPK ČR nedohodne s nájemcem jinak. Zákon je účinný od 1. října 2025.

Zákon č. 223/2025 Sb., kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Tento zákon mimo jiné novelizuje zákon č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby strategicky významné infrastruktury (liniový zákon). Podstatnou změnou je zejm. § 2d odst. 17, který vylučuje působnost § 12 odst. 2 ZOPK, pokud bylo ve věci záměru stavby pro energetickou bezpečnost vydáno stanovisko k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí (stanovisko EIA). V případě záměru stavby pro energetickou bezpečnost, ke kterému bylo vydáno stanovisko EIA, tedy odpadá podmínka souhlasu orgánu ochrany přírody s případným zásahem do krajinného rázu. Zákon je účinný od 1. srpna 2025.

Vyhláška č. 442/2025 Sb., o vyhlášení národní přírodní rezervace Obírka-Peklo a stanovení jejích bližších ochranných podmínek

Vyhláška ze dne 23. října 2025 stanovuje národní přírodní rezervaci Obírka-Peklo na území Olomouckého kraje v katastrálních územích Kozlov u Velkého Újezdu a Loučka. Na tomto území je možné upravovat povrch pozemních komunikací, umožnit volný pohyb psům bez vodítka nebo létat na sportovních létajících zařízeních či provozovat bezpilotní systémy pouze se souhlasem AOPK ČR. Výjimky z tohoto pravidla zahrnují např. úpravu pozemní komunikace s použitím materiálu geologicky stejného nebo obdobného původu nebo volný

Od roku 2026 nabízíme nově prostor pro reklamu

Barevná

3. strana obálky		40 000 Kč
Uvnitř časopisu	1 strana	30 000 Kč
	½ strany	5 000 Kč
	¼ strany	7 500 Kč

Černobílá

Uvnitř časopisu	1 strana	15 000 Kč
(kulér)	½ strany	7 500 Kč
	¼ strany	5 000 Kč

NA WEBU casopis.ochranaprirody.cz
1 měsíc banner v levém sloupci 10 000 Kč

Uvedené ceny jsou za inzerci v jednom konkrétním čísle časopisu.

Redakce časopisu si vyhrazuje právo odmítnout reklamu, která by svým obsahem nebo formou byla v rozporu s posláním ochrany přírody.

Kontakty:

karolina.sulova@aopk.gov.cz
martin.dusek@aopk.gov.cz

pohyb loveckých psů při výkonu práva myslivosti. Rovněž lze pouze se souhlasem AOPK ČR používat hnojiva, kejdu, fugát, silážní šťávy nebo ostatní tekuté odpady nebo pozemky vápnit. Cílem této podmínky je předcházet chemickým změnám v půdách a následným změnám druhového složení vegetace. Vyhláška je účinná od 1. ledna 2026.

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2025/1422 ze dne 17. července 2025, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2016/1141 za účelem aktualizace seznamu invazních nepůvodních druhů s významným dopadem na Unii

Prováděcí nařízení Komise aktualizovalo seznam invazních nepůvodních druhů, který je jeho přílohou, a zařadilo na něj jelena sika. Zařazení se týká druhu i jednotlivých poddruhů, proto zahrnuje i siku japonského, siku dybowského a siku vietnamského. Aktualizací seznamu začaly pro tento druh a jeho poddruhy platit zákazy v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1143/2014 ze dne 22. října 2014 o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních

druhů, i požadavek jeho monitoringu. Praktický dopad bude mít zejména omezená možnost ponechání si jedince jelena siky chovateli na dožití za podmínky zamezení úniku a rozmnožování a případná velice limitovaná výjimka pro pokračování chovu z důvodu např. výzkumu či zajištění ochrany *ex situ*.

Reakci na změnu evropské legislativy spolu projednávali zástupci Ministerstva životního prostředí a Ministerstva zemědělství. Jelen sika bude ponechán mezi druhy zvěře podle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, aby se do jeho regulace mohli zapojit myslivci. Lze tedy předpokládat, že se zákon o myslivosti i jeho prováděcí předpisy upraví společným návrhem Ministerstva zemědělství a Ministerstva životního prostředí.

NÁRODNÍ JUDIKATURA

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 6. 2025, č. j. 10 As 137/2024-49, o ochraně ledovcové morény jako zákonného předmětu ochrany národního parku

Rozsudek Nejvyššího správního soudu se zabývá sporem stavebníka se Správou KRNP, respektive jeho neúspěšnou snahou postavit rodinný dům v oblasti s výskytem bazální ledovcové morény, která je předmětem ochrany KRNP. Stavební záměr sice byl v souladu s územním plánem, Správa KRNP však vydala nesouhlasné závazné stanovisko s umístěním stavby, jelikož ta měla mít negativní vliv na komplex morén pleistocenního údolního ledovce nacházející se pod ní. Třebaže se v této oblasti dříve stavělo, další výstavba již nebyla dle Správy KRNP možná, jelikož právě výstavbou došlo k narušení a nevratnému poškození některých morén. Nejvyšší správní soud potvrdil, že Správa KRNP dostatečně a přesvědčivě zdůvodnila jedinečnost celé lokality a potřebu chránit jakékoli zbytky původních, dosud nepoškozených morén. Přestože se morény nacházejí pod zemským povrchem a jejich existence je tedy pouze předpokládaná od výskytu na jiných pozemcích, tento předpoklad, pečlivě odůvodněný a založený na mapování dané lokality, stačí k závěru o nepřipustnosti stavby rodinného domu. Ochrana neživé přírody tak obstála správnímu a následně i soudnímu

přezkumu jako jediný důvod pro nepovolnění stavby.

Nález Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2025, sp. zn. Pl. ÚS 6/25, o klimatické žalobě

Ústavní soud, rozhodující v plénu, zamítl ústavní stížnost spolku Klimatická žaloba ČR, z.s., dvou fyzických osob, obce Svätý Jan pod Skalou a České společnosti ornitologické – Jihomoravské pobočky. Stěžovatelé podali v roce 2021 k Městskému soudu v Praze zásahovou žalobu proti ministerstvům životního prostředí, průmyslu a obchodu, zemědělství a dopravy a proti vládě České republiky. Usilovali o vyslovení nezákonnosti zásahu, který spočíval mimo jiné v *nestanovení* konkrétních mitigačních opatření ministerstvy, jež by vedly ke snížení emisí skleníkových plynů. Městský soud nejprve žalobě částečně vyhověl, po kasačním rozhodnutí Nejvyššího správního soudu v dané věci žalobu zamítl. Kasační stížnost proti druhému rozhodnutí Městského soudu v Praze Nejvyšší správní soud zamítl.

Stěžovatelé podali ústavní stížnost proti oběma rozhodnutím Nejvyššího správního soudu a proti druhému rozsudku Městského soudu v Praze. Stěžovatelé tvrdili, že povinnost ministerstev konat konkrétní kroky vyplývá přímo z práva na příznivé životní prostředí zaručeného Listinou a z Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Ústavní soud se pak v přezkumu ústavnosti napadených rozhodnutí věnoval pouze mitigačním opatřením, tedy opatřením směřujícím ke zmírnění změn klimatu.

Stěžovatelé požadovali vyslovení nezákonného zásahu ministerstev spočívajícího v tom, že si ministerstva sama nestanovila konkrétní mitigační opatření, jež by vedla ke snížení emisí skleníkových plynů. Ústavní soud však dospěl k závěru, že ministerstva nemohou být původcem nezákonného zásahu, neboť neexistuje zákonná úprava, která by právo na příznivé životní prostředí prováděla a z níž by ministerstvům plynula povinnost tato mitigační opatření stanovit. Ministerstva sama nemají pravomoc takovou úpravu přijímat a povinnost přijímat zmíněná mitigační opatření pro ně nevyplývá ani z ústavního pořádku. Pokud by správní soudy požadavku vyhověly, samy by takovou povinnost vytvořily. Institut zásahové žaloby je však nástrojem proti porušování již existujících povinností.

Ústavní soud tedy nezpochybnil klimatickou změnu ani potřebu na ni urychleně reagovat.

S ohledem na procesní postup stěžovatelů se ale nevyjádřil k obecnějším otázkám, jako zda Česká republika činí dostatečná opatření proti klimatické změně a jejím důsledkům. Podle tiskové zprávy Ústavní soud nepředjímá možnou úspěšnost jiných žalobních typů nebo klimatických sporů, jelikož se v tomto případě soustředil pouze na stěžovatelé vymezený nezákonný zásah.

Nález Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2025, sp. zn. Pl. ÚS 17/25, o návrhu na zrušení chráněné krajinné oblasti Soutok

Ústavní soud zamítl návrh 35 poslanců na zrušení nařízení vlády o vyhlášení chráněné krajinné oblasti soutok pro rozpor s ústavním pořádkem České republiky a zákonem o ochraně přírody a krajiny. Navrhovatelé namítali, že vláda překročila ústavní zmocnění v čl. 78 Ústavy i zákonné zmocnění dle § 25 odst. 3 ZOPK, dopustila se libovůle a politického rozhodnutí a svým postupem tak porušila čl. 1 odst. 1 Ústavy, zasáhla do Listinou zaručeného vlastnického práva a práva na podnikání, dále že omezila právo obcí na samosprávu a že vyhlášení nařízení předcházelo nezákonný postup, jelikož nebyly vypořádány všechny připomínky veřejnosti, dotčených osob a obcí a o některých dosud probíhají soudní spory.

Ústavní soud se nejprve zabýval otázkou, zda vláda přijala nařízení v souladu se svými Ústavou vymezenými kompetencemi a ústavně předepsaným způsobem. Dle čl. 78 Ústavy je vláda oprávněna vydávat nařízení k provedení zákona a v jeho mezích a nepotřebuje k tomu zvláštní zmocnění Parlamentu. Nařízení vlády musí být 1) vydáno oprávněným subjektem, 2) nemůže zasahovat do věcí vyhrazených zákonem a 3) musí existovat zřejmá vůle zákonodárce k úpravě nad zákonný standard. Z doložených dokumentů vyplývá, že CHKO Soutok naplňuje charakteristiky chráněné krajinné oblasti dle § 25 ZOPK, což nepopírají ani navrhovatelé. Vládní nařízení tak splňuje výše uvedené podmínky ústavnosti a zákonnosti. K „předčasnosti“ vydání nařízení vzhledem k probíhajícím soudním sporům Ústavní soud uvedl, že kompetence vlády vydat nařízení není ústavně ani zákonem nijak vázána na předchozí soudní spory. Vláda tedy v tomto ohledu své kompetence nepřekročila.

Ve vztahu k namítanému porušení ústavně zaručených práv Ústavní soud nejprve zdůraznil, že není jeho úlohou zjišťovat, zda je nařízení nejvhodnějším řešením pro naplnění

pozitivních závazků státu ohledně ochrany přírody. Následně posoudil kolizi nařízením sledovaného zájmu na ochraně životního prostředí, resp. přírodního bohatství, s vlastnickým právem, právem na podnikání a právem na územní samosprávu, a to prostřednictvím testu proporcionality. Z hlediska kritéria *vhodnosti (způsobilosti)* Ústavní soud došel k závěru, že vyhlášení CHKO Soutok je způsobilé naplňovat požadovaný legitimní cíl, jímž je ochrana přírodního bohatství a životního prostředí. V případě kritéria *potřebnosti* také uzavřel, že byla dostatečně doložena potřebnost nařízení, jelikož nelze srovnatelnou úroveň ochrany daného území zaručit žádnými navrhovanými alternativami, jako je např. uzavření smluv s vlastníky pozemků, využití lesních hospodářských plánů či rozšiřování stávajících maloplošných zvláště chráněných území. *Potřebnost* prokázalo i sledování a vyhodnocení stavu předmětu ochrany AOPK ČR (monitoring v letech 2006 a 2019) a vědecká literatura. Nařízení pak obstálo i z hlediska *přiměřenosti*. Ústavní soud konstatoval, že zásahy do ústavně zaručených práv nejsou excesivní a jsou výrazně převážena pozitiviv v podobě ochrany takto unikátního území.

Aktuality sestavuje Sekce ochrany přírody a krajiny AOPK ČR (Helena Šmolková, helena.smolkova@aopk.gov.cz). ■

SUMMARY

Summary

Hájek P., Melichar V. & Janovský Z.: Sika Deer – a Key Nature Conservation Issue in the Slavkovský les/Slavkov Forest Protected Landscape Area

The presence of non-native Sika deer (*Cervus nippon*) in the wild in the Czech Republic has been tolerated for several decades. Sika deer are attractive game animals, and therefore, the hunters have no interest in reducing their numbers. The undemanding and adaptable Sika deer has taken full advantage of this. In some areas in the Czech Republic, the invasion of Sika deer has reached such proportions that

it is almost impossible to find a natural habitat without having been significantly damaged by them. The fact can be well illustrated by examples of long-term monitoring plant species and communities in the Slavkovský les/ Slavkov Forest (west Bohemia). In the past financial year, more than 2,600 sika deer were shot in hunting grounds in the Slavkovský les/ Slavkov Forest Protected Landscape Area (611 km²). They very often specifically choose plants that are scarce but tasty to them. Therefore, even a small herd can become a disaster for rare plant species such as the Burnt orchid (*Orchis ustulata*), the Marsh Fragrant-orchid (*Gymnadenia densiflora*), and the Early purple orchid (*Orchis mascula*). The extreme grazing and browsing pressure by sika deer not only decimate specially protected plant populations, but also tree plantings. There is also considerable damage to unsuitable Norway spruce (*Picea abies*) plantations, which paradoxically results at some sites into the natural enrichment of the forest species composition with the Silver birch (*Betula pendula*), Rowan (*Sorbus aucuparia*), Sycamore maple (*Acer platanoides*), and in some areas even the European beech (*Fagus sylvatica*). All studies on the impact of overgrazing by sika deer on plant communities have reached the same clear conclusion: it is necessary to radically reduce their numbers. Although the most valuable fragments of ecosystems can be protected by fencing, currently the only real solution for restoring natural phenomena at the landscape level is to increase culling. ■

Šafář J. & Havira M.: Špičák is Not Just about Caves

The landscape north of the town of Jeseník (northern Moravia) offers a large number of low, wooded hills. But only one between the villages of Písečná and Supíkovice hides a number of treasures. Across the Na Špičáku National Nature Monument (NNM), a rocky ridge approximately 260 m long stretches from the north-northeast to the south-southwest, with its highest point, Mt. Velký Špičák, reaching an altitude of 516 m a.s.l. In the gentler terrain below the rocky ridge, flowering beech forests of the Mercuriali perennis-Fagetum association predominate, with the main tree species being the European beech (*Fagus sylvatica*), Norway maple (*Acer pseudoplatanus*), Sycamore maple (*Acer platanoides*), and the Small-leaved lime (*Tilia cordata*). The tree layer on the steeper slopes is complemented by tree species typical of scree forests, such

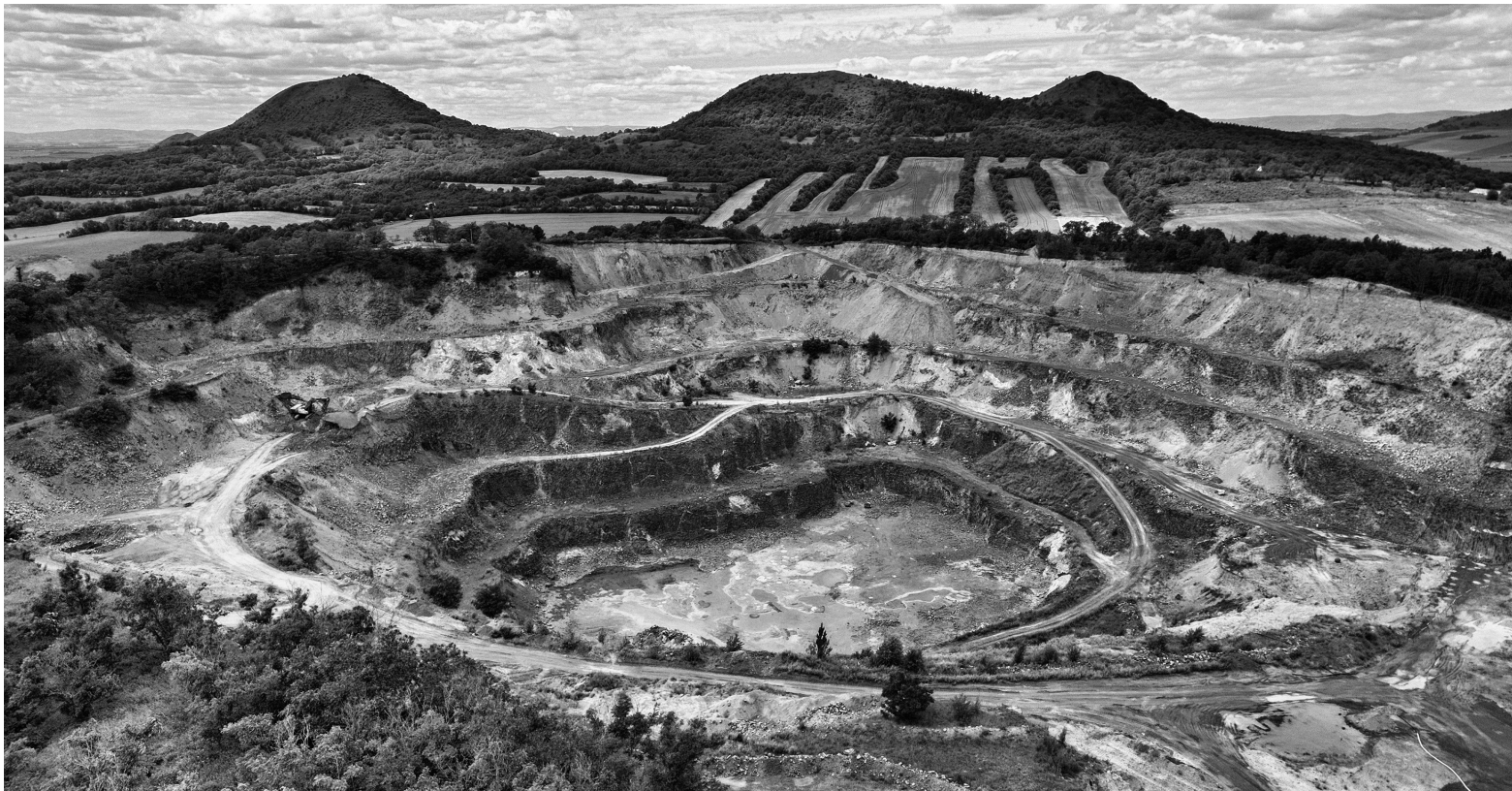

The Na Špičáku Caves Administrative Building. Photo by Miroslav Havira

as the Large-leaved lime (*Tilia platyphyllos*) and Wych elm (*Ulmus glabra*). The shrub layer includes the Alpine rose (*Rosa pendulina*) and several specimens of the Common juniper (*Juniperus communis*). The highly endangered European yew (*Taxus baccata*), which occurs across the described stands, deserves a separate discussion. According to a survey conducted in 2023, 258 specimens taller than one meter were recorded there. If local sources of reproductive material are to be used for its further spread or return to the Jeseníky Mts. forests, this is the optimal option. In 2021, the local stands were therefore recognized as a source of reproductive material. Yew trees of all ages are represented there, from seedlings and young trees to individuals around 200 years old. The most significant wild animal group in the Na Špičáku NNM is bats. The area is also included in the European Union's Natura 2000 network as a Site of European Importance (SEI, pursuant to Act No. 114/1992 on Nature Conservation and Landscape Protection, as amended later, the term for Site of Community Importance, SCI, later Special Area of Conservation, SAC, under the European Union's Habitats Directive) with the Lesser horseshoe bat (*Rhinolophus hipposideros*) as the subject of protection. ■

Konvička M., Peškařová T., Fric Z., Tájek P. & Konvičková H.: The Violet Copper Butterfly Extinct, Relocated, and Globally Warmed

Two decades ago, the Violet copper butterfly (*Lycana helle*) – a small, neat diurnal butterfly that became extinct in the Czech Republic in the early 1950s – was reintroduced into the country's fauna. The transfer of part of its population from the Austrian Türrnitz Alps was not a classic reintroduction of an extinct species. Today, the originally Alpine violet copper butterflies inhabit the peat meadows of the Šumava/Bohemian Forest Mts. National Park, in the headwaters of the Teplá Vltava River. They share these habitats with cold-loving butterflies such as the Bog fritillary (*Proclissiana eunomia*), Moorland clouded yellow (*Colias palaeno*), and the Cranberry blue (*Plebejus optilete*). Because the Violet copper butterfly is considered to be a glacial relict, several research teams have attempted to model the development of European populations under conditions of climate change. The results are not surprising. The Central European lowlands, including those where the original populations had lived in the Czech Republic and where the butterfly long ago lost its suitable habitats, will

After terminating mining at the Chraberce Quarry in the České středohoří/Central Bohemian Uplands, biological restoration is supposed to be implemented creating a shallow water reservoir, a wetland, a littoral zone and bare rock terraces. Photo by Jiří Bělohoubek

cease to be habitable for it in a warmer climate. Dry summers lead to the drying up of meadow wetlands and a visible decline in the Common bistort, also known as the Snakeweed (*Bistorta major*). On the contrary, suitable conditions will remain in the Czech Republic's border mountains. The Šumava/Bohemian Forest Mts., Krušné hory/Ore Mountains, Slavkovský les/Slavkov Forest, and Krkonoše/Giant Mountains are all at least 300 m higher than the Westerwald or Ardennes and will remain suitable for the Violet copper butterfly even in radical global warming scenarios. The fact led authors to a heretical idea: to transfer population samples of the Violet copper butterfly from Western European genetic lines, which are unlikely to survive the current warming, to other mountain ranges in the Czech Republic, thus creating a genetic reserve for them. The first candidates for such a transfer are butterflies from the Westerwald and Ardennes mountain ranges. ■

Kadlecová G., Kounek F., Voslářová E. & Večerek V.: Eurasian Beaver (*Castor fiber*) in the Wild Animal

Rescue and Rehabilitation Centres in the Czech Republic

Wild animal rescue and rehabilitation centres help endangered Eurasian beavers (*Castor fiber*) by caring for injured individuals. Between 2010 and 2024, the number of beavers admitted to the centres in the Czech Republic increased, with the highest number recorded in the Plzeň/Pilsen Region. The most common reasons for admission were beavers falling into holes in the ground or being hit by vehicles. Nearly half of the beavers were successfully returned into the wild after treatment. However, 37 out of the 120 beavers admitted either died or had to be euthanized, mainly due to collisions with vehicles or injuries from being bitten by other beavers or animals. Data from wild animal rescue and rehabilitation centres can help identify risk factors affecting beavers in the wild and may also be used to improve welfare during treatment in these facilities. ■

Boháč O.: How is the Eurasian Sparrowhawk Doing in Central

Moravia and the Nížký Jeseník/ Low Jeseník Mountains?

Eurasian sparrowhawk (*Accipiter nisus*) monitoring takes place throughout the year, beginning with the search for its nests from September to March, followed by checking occupied nesting sites from the end of April, which ends in early August with the last young fledged. The aim of the monitoring is to observe nesting site fidelity, habitat requirements/selection, nesting site protection, and to study food sources at sites where the raptor processes its prey. Thanks to ringing, which identifies adult birds and the subsequent dispersal of young birds, the exact number of young birds in the nest, the sex ratio, and the possible presence of trichomoniasis during ringing have been found. Monitoring and local research show how a seemingly common and widespread species of bird of prey in the Czech Republic can become a rare nesting species in parts of the country, with considerable problems affecting its nesting success. Sparrowhawks have lost more than 90% of their nesting habitat in the Hornomoravský úval/Upper Morava River Valley (central Moravia) and Nížký Jeseník/ Low Jeseník Mts. (northern Moravia and Silesia).

Some pairs are adapting to the reduced size of suitable nesting habitats, while others are attempting to nest in more “risky” pine or deciduous tree stands, where predation is significantly higher. The Eurasian sparrowhawk continues to be threatened by ongoing logging during the nesting season and consequently, by continued loss of suitable nesting habitats. ■

Kupka J.: The Importance of Agricultural Structures in Velký Roudný Hill for the Survival of an Endemic Snail

Cochlodina cerata opaviensis is a critically endangered endemic subspecies of the Odra and Moravice River basins. Until recently, it was considered a strictly forest species bound to natural scree forests. However, the latest research in Velký Roudný Hill has revealed viable populations on agricultural as balks (stone walls) created by the historical farming practices of the German-speaking population, which was displaced after 1945. The finding expands existing knowledge about the ecology of the species and demonstrates the importance of historical landscape structures for the conservation of critically endangered endemics. The protection of *Cochlodina cerata opaviensis* should now also include targeted management of these historical structures. ■

Rudolf V.: Drone Flights in Specially Protected Areas in the Czech Republic

Unmanned aerial systems (UAS) and their operation in the Czech Republic do not avoid Specially Protected Areas. Until recently, the operation of UAS in Specially Protected Areas was governed by comprehensive measures of a general nature regulating the restricted (flight) area LKR10 – UAS over the entire territory of the Czech Republic. On August 15, 2025, the Civil Aviation Authority issued a set of new general measures, which, as of September 1, 2025, split the original restricted space LKR10 – UAS into several separate restricted spaces. The purpose of the legal regulation is to preventively establish a stricter regime for UAS operations in Specially Protected Areas due to well-founded concerns about possible disturbance, in particular to birds, by noise or the mere presence of a foreign object. The conditions for UAS operations within the Specially Protected Areas, preliminary information (or preliminary information and a follow-up administrative measure) and the obligation to enter information about the planned flight into a public digital map apply

A calyx with arms of the crinoid star belonging to the genus *Perunocrinus* visible on the Koněprusy Cave wall. Photo by Alexandr Komaško

to flights falling within the “open” category of operations. For flights with UAS falling within the “specific” category of operation, different conditions may be specified within the scope of the operating authorization. No specific regulations (in the sense of restrictions) have yet been laid down in general measures for UAS operations within Natura 2000 sites where UAS flights may be particularly problematic in Bird Areas (pursuant to Act No. 114/1992 Gazette on Nature Conservation and Landscape Protection, as amended later, the term for Special Protection Area, SPA under the European Union’s Birds Directive). ■

Jehlička J., Mácová K., Melichar J., Farkač B., Škopková H. & Hanson E. J.: Public Perception of Traditional Forest Management

Traditional approaches in forest management, e.g. coppicing (pollarding) or forest grazing, have been a common feature of the Central European landscape for centuries. In the Czech Republic, however, they have now been almost forgotten. Recently, the alternative, nature-friendly forestry management approaches have been reintroduced – to a limited extent and under specific conditions. While the ecological benefits of these interventions are well documented (which is why we are returning to them), their perception by the public remains poorly researched. The results of research on

how people perceive forests are not uniform. In fact, many of them seem to contradict each other. This is because scientists study forests from various point of view and focus on different aspects of forest perception. A pilot survey was conducted online by the authors in the spring of 2025. A total of 142 students from various faculties of Charles University Prague took part in the survey. This will be followed by a survey focusing on the general population of the Czech Republic (the general public). The authors plan to publish the conclusions in 2026 in *Ochrana přírody/Nature Conservation Journal* as a follow-up article to this pilot study. ■

Hromas J.: 75 Years Have Passed since the Discovery of the Koněprusy Caves

On October 15, 1950, rock monitoring specialists Karel Mareš, František Štěpán, Jiří Jiránek, Karel Chvojka (and, according to some witnesses, also Duha) penetrated the first large part of the Koněprusy Caves (Central Bohemia) within a limestone quarry – today’s Old Passage with Letošník’s Abyss, Kukla’s Dome, and, on their way back, Mareš’s Hall with its beautiful stalactite decorations. The cave was explored by Jaroslav Petrbock and members of the Karst Section of the Natural Science Club of Charles University (later the Karst Section of the National Museum Society) led by Jiří Kukla. The finds were sent to the National Museum,

and the caves began to be called Petrbokovy. A period of great discoveries began. Quarrying continued unabated, and the same fate threatened the new caves. František Prošek began archaeological research at the end of 1950 and completed it in 1952. In January 1951, while loading limestone at the foot of the Houbov quarry wall, an excavator uncovered an 11-meter-deep shaft leading to the third, lower level of the caves. Between 1953 and 1956, Pavel Radoměský and Antonín Hejna conducted archaeological research on the upper level of the caves and proved the existence of a medieval coin forgery workshop there. It was decided to open the middle and upper levels of the caves to the public. In 1958, all the preparatory work was completed and the Road and Railway Construction Company (formerly Baraba) began work on making the caves accessible for the public, thus making them a show cave. On August 2, 1959, the caves were opened to the public in a shortened circuit, and the following season, from May 2, 1961, the visitor route was already a closed circuit. ■

Zajíček P.: Zdeněk Burian was Born 120 Years Ago

120 years ago, the world-famous painter of pre-history and adventure, cartoonist, and illustrator

Zdeněk Burian was born in Kopřivnice (northern Moravia). His work is associated with the lives of the Earth's indigenous peoples and the lives of animals and humans in various prehistoric eras. He illustrated hundreds of popular and specialist books and magazines and created scientific reconstructions of the development of life on Earth. Zdeněk Burian's comprehensive work went far beyond the scope of standard artistic profession. He spent the first years of his life in the town of Štramberk, where he often visited Kotouč Hill with the Šipka/Arrow Cave, where the skeletal remains of Neanderthal man had been found. He was also influenced by the art exhibitions he saw there. Based on photographs taken by travellers and explorers Enrique Stanko Vráza and Josef Kořenský, he drew and painted animals and inhabitants of world's various parts. Burian's role model was the famous artist Walter Paget. Ethnography and portraiture therefore became lifelong interests of the artist. ■

Holer T.: Cave Salamanders of Sardinia

Sardinia is one of the major European biodiversity hotspots and a part of the global one. A number of endemic plant and animal species

can be found there, among which the cave salamanders of the genus *Speleomantes* stand out for their uniqueness. Thanks to the diverse geology of the island and the isolation of individual mountain ranges interlinked with karst caves, a total of five species of cave salamanders occur there, which, together with three other species in mainland Italy, are among the only European representatives of the family of the lungless salamanders (Plethodontidae). As is evident from the name of this otherwise most numerous family of tailed amphibians, cave salamanders do not have lungs and breathe only through their skin. In addition, they reproduce by direct development without an aquatic larval stage and therefore need specific environmental conditions for their life, especially high air humidity and relatively low temperature. It is therefore not surprising that cave salamanders are currently threatened, mainly by climate change affecting the microclimate in caves, but also on the surface in their surroundings, where salamanders under suitable conditions forage for food. ■

KONTAKTY NA AUTORY:

Lukáš Bílek

AOPK ČR,
RP Liberecko,
vedoucí Oddělení SCHKO Český ráj
lukas.bilek@aopk.gov.cz

Ondřej Boháč

Česká společnost ornitologická
bohac.ondra@seznam.cz

Klára Čámská

AOPK ČR,
vedoucí Oddělení péče o terestrické ekosystémy
klara.camska@aopk.gov.cz

Karel Drbal

Správa jeskyní ČR,
vedoucí Chýnovské jeskyně
drbal@caves.cz

Roman Hamerský

AOPK ČR,
RP SCHKO České středohoří
roman.hamersky@aopk.gov.cz

Miroslav Havira

AOPK ČR,
RP Olomoucko,
Oddělení SCHKO Jeseníky
miroslav.havira@aopk.gov.cz

Tomáš Holer

Herpetolog – Herpetology.cz
holer.tomas@gmail.com

Jaroslav Hromas

Správa jeskyní ČR,
Oddělení péče o jeskyně
hromas@caves.cz

Zdeněk Janovský

Přírodovědecká fakulta UK,
Katedra botaniky
zdenek.janovsky@natur.cuni.cz

Jakub Jehlička

Univerzita Karlova,
Centrum pro otázky životního prostředí
jakub.jehlicka@czp.cuni.cz

Gabriela Kadlecová

Veterinární univerzita Brno
Fakulta veterinární hygieny a ekologie
kadlecovag@vfu.cz

Klára Konečná

AOPK ČR,
Samostatné oddělení vnějších vztahů
klara.konecna@aopk.gov.cz

Martin Konvička

Jihočeská univerzita,
Přírodovědecká fakulta
konva333@gmail.com

Jiří Kupka

Technická univerzita Ostrava,
Katedra environmentálního inženýrství
jiri.kupka@vsb.cz

Vladimír Melichar

expert v oblasti ochrany přírody
vmelichar@seznam.cz

Pavel Pešout

AOPK ČR,
ředitel Sekce ochrany přírody a krajiny
pavel.pesout@nature.cz

Ondřej Petrovský

ředitel Nadace Ivana Dejmalu pro ochranu přírody
petrovsky@nadaceivanadejmala.cz

Jan Plesník

AOPK ČR,
poradce pro mezinárodní vztahy,
Samostatné oddělení vnějších vztahů
jan.plesnik@aopk.gov.cz

Milan Jan Půček

ředitel Správy jeskyní ČR
pucek@caves.cz

Vít Rudolf

AOPK ČR,
Samostatné právní oddělení pro veřejnou správu
vit.rudolf@aopk.gov.cz

Luboš Starka

AOPK ČR,
Oddělení obecné ochrany přírody
lubos.starka@aopk.gov.cz

Jiří Šafář

AOPK ČR,
RP Olomoucko
jiri.safar@aopk.gov.cz

Helena Šmolková

AOPK ČR,
Samostatné právní oddělení pro veřejnou správu
helena.smolkova@aopk.gov.cz

Přemysl Tájek

AOPK ČR,
RP SCHKO Slavkovský les
premysl.tajek@aopk.gov.cz

Dana Turoňová

botanik
dana.turonova@seznam.cz

Lucie Záhorová

AOPK ČR,
Samostatné oddělení komunikace
lucie.zahorova@aopk.gov.cz

Petr Zajíček

Správa jeskyní ČR,
Oddělení péče o jeskyně
zajicek@caves.cz

Jan Zářybnický

AOPK ČR,
ředitel Odboru informačního systému ochrany přírody
jan.zarybnicky@aopk.gov.cz